

Парася, парася, прэўраціся ў карася!

З анекдоту

— І каб ані цягаў. Каб не цягаў. Каб ані бачыў яго, ані чуў. Каб анібачыў. Каб ані кругоў па вадзе. Каб ані кругоў. Каб вышмаргнуўся шнур. Каб вышмаргнуўся. Каб зламаў зазубень. Каб зазупень. Каб ані лускі табе. Каб ані лускі. Каб ані сэлфі зь ім. Ані сэлфі. Каб матыль падох. Каб падох. Каб апарыш — у мух. Кабу мух. Каб ані лускі, каб ані хваста! Каб ані хваста. Амін!

Марыя й Максім усталі з каленяў. Да пачатку малітвы мужчына піў гарбату. Ён зрабіў на дваіх, але жонка, толькі ўвайшоўшы ў кухню, уклечыла й не варушыла тварам, пакуль Максім не далучыўся да яе. Цяпер, адмаліўшыся на рыбалку, яны селі за стол.

— Як думаеш, прыйдзе лешч? — запыталася Марыя.

— Не, — без інтанацыі адказаў муж. — Ня прыйдзе, бо ня мае ног. І ня клоне, бо ня мае клявала. І не паркану, бо ня маю талёнаў.

Жонка колькі разоў дробна кінула, паглядзела на мужа і ўсьміхнулася.

Прагноз на заўтра быў лепшым, чым на папярэднія восемдзсят восем дзён, калі Максім выпраўляўся ў рыбу. Ён ездзіў штотыдзень, нават узімку, знаходзячы месца, дзе ня стаў лёд. Ездзіў калі на адзін дзень, выправіўшыся зранку, а калі й на ноч.

І вось ужо восемдзсят восем рыбалак ён ня мог злавіць ляшча. Максім устаў. Жонка паклала далонь на плячо мужу.

— Вы дамовіліся на шэсьць. Будзеш чакаць. Максім сеў на зэдлік каля стала. У пакоі залівіста заплакаў Ян. Марыя асыярожна паставіла кубак на стол. Склала рукі, нібы зноў збіралася маліцца, устала на лік “сем” і пайшла да малога. Максім уключыў тэлевізар і падышоў да дзвярэй у пакой. Ён пастаяў так з паўхвіліны. Жонка супакойвала сына, спрабуючы яго закалыхаць.

Максім вярнуўся на кухню і выйшаў на гаўбец. Узяўшы торбу, вынес яе ў вітальню, а сам вярнуўся на гаўбец. Акно ў пакой яшчэ не расчынілі, бо ў гэты час на дварэ было гарачэй. Запаліў. Стужка дыму, разьдзяліўшыся на два амаль аднолькавыя ланцужкі, нагадала яму сыпіраль ДНК, і мужчына падумаў, што ад таго ляшча, па якога едзе, сам ён адрозьніваецца вельмі нязначна — такая ж машына для абароны добра скамбінаваных бялкоў, што навучыліся капіяваць самі сябе.

Максім скрывіўся і сплюнуў, спрабуючы трапіць у галіну чарэшні, якая расла мэтры за тры. Сьліна трапіла на кару. У той самы момант ён падумаў і пра ДНК дрэва. Патушыў даўгі недапалак, крыху пастаяў нерухома і выйшаў у вітальню.

Калі ён забэrsaў боты і выпрастаўся, Марыя зь Янам на руках выйшла з пакоя. Хлопчык ужо зусім ня спаў, хаця мусіў бы яшчэ з гадзіну. Максім адвёў вочы ад малога.

— Куды тата едзе? Ааа? Як думаеш, Яне? Хлопчык не адказаў дый ня змог бы. Максім узяў малога й прытуліў да сябе. На хвіліну бацька адчуў, як б’ецца сынава

сэрца, адразу ж прыгадаўшы выпадак з уласнага дзяцінства. Бацька адрэзаў галаву жывому карпу. І зь яе раўнамернымі, нібы адмеранымі мэтраномам, штуршкамі цякла густая, як мёд, амаль чорная, ліпкая кроў. Максім аддаў малага жонцы й адамкнуў дзьверы. Марыя памахала сынаваю рукою на разьвітаньне. Мужчына зачыніў за сабою дзьверы і націснуў на кнопку замка. Пасьля пстрычкі працёр вочы перадплеччам.

Максім пад'ехаў бяз чвэрці шэсьць. Швагер не адказаў на званок. Віктар жыў на Трактарным заводзе, у доме, які будавалі для ідэальных, а засялілі сапраўднымі працоўнымі. Ня ведаючы слова “ляпніна”, яны не заўважалі яе. Максім адчыніў акно, адкінуў крэсла, падумаўшы, што, каб карцінна нацягваць на вочы кепку, трэба яе завесці. Заплюшчыў вочы й паляжаў колькі хвілінаў, але сон ня йшоў.

Максім выцягнуў тэлефон і залез у сьпіс кантактаў. Хаця пералік быў даўгі, каго набраць не знайшлося. Ён праглядзеў сьпіс яшчэ раз, але вынік быў той самы. Былыя сябры, добрыя знаёмыя, ледзь знаёмыя – ён амаль перастаў зь імі кантактаваць пасля таго, як пачаў лавіць рыбу. “Каб ані ўздрыгу на квівэртыше. Каб табе хвалі ні паклёўкі не паказалі”, – Максім узгадаў словы й схаваў апарат. Спачатку яны проста пераводзілі размовы на іншае, пасля – намагаліся хутчэй скончыць размову, нарэшце – наогул не пачынаць яе. Яны асуджалі яго так, нібы ведалі нейкі сапраўдны шлях да ўратаваньня, ці ведалі, што такога шляху ў прыцыпе не існуе.

Ля пад'езда Віктара, дзе быў таксама ўваход у пастарунак, два маладыя мянты з тэрміновых вартавалі трох пацяганых дзевак. Адну ці сапраўды хістала, ці яна рабіла выгляд, каб зрэчас прытуляцца да мянта, што адштурхоўваў яе, але ні разу ня пхнуў па-сапраўднаму.

На ганак выйшаў афіцэр і запаліў. Неўзабаве пад'ехала машына, і дзевак пад іх уласны сьмех загрузілі ў яе. Адна зь іх пасьпела састроіць вочкі Максіму. Ён адчуў сябе нібы пасля працяглай п'янкі – хацелася кінуць усё й пачаць жыцьцё нанова. Але ні ўчора, ні наогул у гэтым месяцы ён ня піў. Мужчына зразумеў, што кінуць усё хочацца выключна тым, хто нічога й ня мае. І міжволі расьцягнуў вусны ва ўсьмешцы, задаволены пачуцьцём ад уласнай сфармуляванай думкі.

Швагер грукнуў нагою ў дзьверы машыны.

– Што ты робіш?

– Ня сцы ты, ледзь што, падрыхтуем тваю брычку. Ладна, ты мне скажы, дакладна на ўвесь дзень? Можа, бліжэй куды, дыг вечар адсядзім?

Максім ікнуў і на некалькі сэкондаў задумаўся, глядзячы ў люстэрка задняга агляду.

– Мы ж дамовіліся.

– Дамовіліся, дамовіліся, пытаю проста. Ладна, пачакай, дахаты трэба на пяць хвілін.

Віктар грукнуў дзьвярыма пад'езда. Швагер пагаджаўся на рыбалку рэдка, увесь час прыдумваючы новыя акалічнасьці. Максім напісаў яму паведамленьне: “Грукні кулаком! Пакажы, хто мужык!” Віктар не адказаў. Максім зноў ікнуў, гэтым разам гучней. Яму падабалася гэтае адчуваньне, і нічога прадпрымаць ён

не збіраўся.

Паклаў рукі на стэрно й стаў загінаць пальцы, пачаўшы зь мезенца левай рукі, пасья — разгінаць у адваротным парадку. Набраў швагра.

Віктар узяў, але гаварыць ня стаў. Максім пасьпеў пачуць толькі "...сваім апарышам!", вымаўленае жанчынай, і скончыў званок, бо гэтыя словы, хаця й тычыліся яго, яму не прызначаліся. Мужчына выйшаў з машыны і адкрыў багажнік. Разгарнуў пакунак з матылём-ліманьнікам і панюхаў яго. Узгадалася адначасова мора й сродак ад насмарку.

— Раз па тлустай дупе!

Віктар адчувальна пляснуў Максіма, які зноў прапусьціў момант зьяўленьня швагра.

— Жонку сваю хапай, надакучыў.

— У яе не такая тлустая срака, як у цябе. Ты б на дыету сеў цілі што?

— Гэта таму, што я дома сяджу.

— Мне неяк усё адно. Ладна, паказвай, чо ўзяў.

Максім моўчкі паказаў Віктару ліманьніка, матыля на зазубень, апарыша белага й фарбаванага, чарвякоў, пакункі з прыкормкай, араматычныя прысадкі, шарыкі пенаплясту. Ужо ў машыне Віктар запытаў: — Думаеш, трэба было белую прыкормку браць?

— Пачнём з чорнай. На страхоўку.

— А я ж таксама араматыкі ўзяў. На вось. Віктар выцягнуў з-пад ног белы пакунак.

Максім разгарнуў яго й пасьпеў разгледзець шклянны літровы слоік з плястыкавай накрыўкай. Ён удыхнуў і ледзь не званітаваў — з пакета ішоў моцны пах лайна. Максім адкінуў пакунак Віктару на калені й выскачыў з машыны.

— Што гэта, бл-дзь!? Ідыёт!

— Араматыка на ракаў. Усю ванную сабе прасьмярдзеў, пакуль куру гнаіў. Трэба яшчэ па рачэўні заехаць.

Максім пастаяў з хвіліну, абапіраючыся аб капот і спрабуючы не званітаваць. Разагнуўся, некалькі разоў глыбока ўдыхнуў і зноў ікнуў. Разам яны закруцілі пакунак у яшчэ некалькі пакетаў і накрылі вяртом у багажніку.

— Ты, тоўсты, калі працу сабе знойдзеш? Не магу зразумець, за які х-й вы, армяне, жывяце? Ці ты ляшча чакаеш? І вось яшчэ ні халеры не разумею. Як так, грошай няма, а такую сраку ад'еў?

— Дарэчы пра грошы. Зь цябе дзвьесце рубасаў на бэнз і за прыкормкі. Ты мне яшчэ дзье кармушкі ўтапіў, але я ўжо ня згадваю.

Віктар, закаціўшы вочы ўгору, марудна выцягнуў пачак грошай з кішэні, аддзяліў дзье паперкі й закінуў іх у бардачок.

— Паехалі па рачэўні. Тут недалёка, я пакажу. Трапілі яны ня ў краму, а да звычайнага пяціпавярховіка. Віктар патлумачыў па тэлефоне, што яны дамаўляліся на форуме, і ім назвалі кватэру.

— Там ракі хаця б ёсьць?

— Ёсьць, — адказаў Максім. — Я ў справаздачах бачыў фоткі. Нават на вуды

цягаюць.

Яны зрабілі прыпынак на трэцім паверсе, і Максім узгадаў, як удаваў, быццам чытае гэтую тэму на форуме, а сам неўпрыкмет пераклучаў браўзэр на стужку ў сацсетцы. Толькі калі дзьверы двума паверхамі вышэй адчыніліся, Віктар працягнуў уздымацца, і Максіму не засталася нічога іншага, як даганяць.

- Што? Высока? Затое мне бачна, што вы не зь мянтоўкі.
- Гэта чаму? Во гэты таўсьціла – сапраўдны ж дзікі прапар.
- Ладна. Вось толькі такія засталіся.

Віктар і Максім узялі прылады й пачалі круціць іх у руках, раскладаючы й зноў зьбіраючы. Ячэйкі ў рачэўнях выявіліся на два міліметры меншымі, чым дазвалялі правілы, але Віктар не звярнуў увагі на словы Максіма й набыў.

- Зь дзяцінства ракаў ня еў. Вельмі ж хочацца. Пад піва.

Горад стаяў, забіты машынамі офісных працаўнікоў, якія пакуль былі толькі лятэнтнымі вудзільшчыкамі, бо рыбалка цяпер усё часцей нагадвала бег навывперадкі, дзе галоўным было першым апынуцца на месцы.

- Ля мятра спыніся. Забярэм яшчэ аднаго фідараса.
- Зноў кагосьці паклікаў?
- А то як жа. Ты ж за стырном.

Ткача было відно здалёк, выдаваў футарал для вудаў, які мог месціць і стрэльбу, але быў чырвоны ў блакітныя гарохі.

- Вось замовіў сабе ў Кітаі. Даслалі, маць яго паднябёсную.
- Ты на бэнзін скідацца будзеш? – запытаў Максім, але ніхто не адказаў.

На выездзе з гораду яны заехалі на стаяку гіпэрмаркета. Максім хутка выбраў сабе сасіскі й хлеб. Хлопчаў ён знайшоў ля піва. Каб не кандыцыянэры, Максім бы ня вытрымаў працэсу выбару пеннага.

- Давай вось зь вішняй возьмем, яно чырвонае мусіць быць. Як ракі.

Ткач у рыфму вылаяўся, і яны абодва зарагаталі, азіраючыся, ці не пачула іх якая-небудзь бабка.

- А ты, жырабасіна, якое будзеш?
- Тваімі новымі жартамі, думаю, нап’юся.

– Тару давай, за мной толькі пену адстойвай! Так янызгубіліпрынамсіпятнаццаць хвілінаў. Ужо на паркоўцы, бітма забіўшы машыну плястыкавымі бутэлькамі, узгадалі, што ніхто ж ня ўзяў дровы й батарэйкі ў ліхтар, – вярнуліся. Хацелі прымусіць заплаціць Ткача, бо ён не скідаўся на бэнзін, але той пагадзіўся, толькі калі Віктар даў палову.

А палове на восьмую выехалі на трасу. Лета было гарачае, і празь дзесяць хвілін салодкі пах зь пякучых тарфянікаў запоўніў салён машыны. Але гэта стала меней заўважацца амаль адразу, бо Віктар і Ткач аджаркавалі па бутэльцы.

- А вось як нас даёвы спыніць. Вокны запацелі, кіроўца ікае.

Віктар уключыў радыё. “Праграма «Бяз дай прычыны!» Павіншуйце родных і блізкіх бяз дай прычыны!” – пасьпела агучыць вечнабадзёрая вядучая з інтанацыямі, пастаўленымі для сэксу па тэлефоне, і Максім выключыў радыё, але згадаў, што празь няпоўны месяц яму спаўняецца трыццаць. Ён звольніўся з

апошній працы перад дваццаць восьмым днём народзінаў праз канфлікт з калегамі. Максім усё яшчэ любіў расказваць гэтую гісторыю, але і Віктар, і Ткач яе чулі.

Машынаў болела, было падобна, што наперадзе буйная аварыя, але відаць яе не было. Кіроўца, не рэагуючы на няспынныя падколы, згадваў сваю першую лоўлю на фідар. Як яны залілі ў прыкормку зашмат вады, зрабіўшы яе занадта клейкаю, як усе панаваліся, але Адам выпадкова, ужо збіраючы вуды, выцягнуў ляшча, крыху большага за кіляграм. Нічога такога не было ў той рыбалцы, каб яе палюбіць.

— Чуеш, Макс, а бліжэй куды можна зьвярнуць?

— Ну, маглі ў тваёй ваньне палавіць.

— Не, у ягонай ваньне ракаў няма, а я на ракаў еду.

— А я на сама, — падтрымаў Ткач, хаця толькі што прапаноўваў збочыць. — Я цяпер самотнік.

Максім разумеў, што ніякіх ракаў яны ня зловяць, але нічога казаць ня стаў. Корака стаў шчыльнейшым. Кіроўца спыніў машыну, адкрыў акно і запаліў. Ён згадаў сённяшняю думку пра ДНК, збіў попел і пачаў перабіраць рэчы, пра якія было б прыемна падумаць. Але выпадковая асацыяцыя ўсё вярталася й вярталася да галавы.

Машына то рухалася, то спынялася, але хвілін празь дзесяць праехалі ўчастак, дзе пракладалі трубы. Далей разагналіся за сотню.

— Максім, ты ж засэйвіўся?

Кіроўца прыбраў рукі са стэрна й вярнуў іх на месца, толькі калі машыну пачало заўважна весці ўправа. Пасажыры прамаўчалі. Максім адстаронена падумаў, што можна было б і не вяртаць машыну ў паласу, а як у дзяцінстве — паглядзець, што здарыцца, хаця добра ведаў, што ня будзе нічога, апроч болю на разьвітаньне.

У машыне было прахалодна ад кандыцыянэра, але з захаду пачалі ісьці чым далей, тым больш важкія аблокі. Менавіта так і мусіла быць. Максім адчуў, як па лобе, раздражняючы скуру, сыцякае кропелька поту, і выцер яе адваротным бокам далоні.

— Ціск крыху ўпадзе — уся рыба мая. Прамераю грузам дно. Гэта нядоўга. Магчыма, нават пасьпею сёння. Кончык яшчэ мусіць быць відно. Можна ня самы чуйны паставіць, гэта пры прамерцы дна няважна.

— Макс, ты гэта з кім цяпер размаўляеш? — запытаў Віктар. — Зусім паехаў ад рыбы? Ці сяструха мая давяла?

Максім толькі цяпер зразумеў, што сказаў усё гэта ўголас.

— Я вам апавядаю, як рабіць трэба.

— Мне пох, я на паплавок карася буду лавіць, — уставіў Ткач і зарагатаў.

— А можа, і сама возьмеш, — падбрэхнуў Віктар. Максім падумаў, што дно прамераваць і не абавязкова. Ён заўсёды запісваў профілі ў нататнік і ўчора яго пераглядаў. Самымі пэрспэктыўнымі месцамі былі ніжняя броўка на пяцьдзясят тры абароты й пераход ад ракушачніка да глею на сталі, які, відаць, быў

рэчышчам, каля шасьцідзесяці двух абаротаў. Марыя раіла лавіць там, дзе сканчаўся ракушачнік. Але штосьці падказвала Максіму, што броўка пэрспэктывнейшая.

Вяртаючыся дадому пасяля няўдалай рыбалкі, Максім заўсёды намагаўся пераканаць сябе, што гэта быў апошні раз, калі ён выправіўся, але Марыя заўсёды раіла яму не адчайвацца й давесьці справу да канца. “Калі ўзяўся злавіць ляшча — злаві!” — казал яна. І звычайна дадала: “Ляшча злавіць — ніколі ня позна!” Кожнага разу ў яе атрымлівалася яго ўпэўніць, хаця аргумэнты нагадвалі зборнік народных прымавак.

— Слухайце, а ў вас бацькі жывых карпаў набывалі?

— Яшчэ б, — адказаў Ткач, — набывалі ўвесь час. Я іх ненавіджу, гэтых карпаў.

— Мама таксама набывала, — сказаў Віктар. — Я помню, яны ў ваньне плавалі, а я ім мыла туды нацёр. Па-мойму, здохлі. Дрэнна помню. Добра помню, што срака балела. Ух ты ж, бля! Глядзі, што здарылася!

З правага боку ў кювэце валяліся дзеве машыны. Каля абедзвюх няхутка хадзілі людзі. Пасярэдзіне правай паласы, сярод аскепкаў шкла й каляровага плястыку, стаяў трохколавы ровар, так, нібы ня вываліўся з багажніку пры сутыкненьні, а быў кімсьці акуратна пастаўлены, каб можна было сесьці й паехаць. “Сьветлай дарогай дзяцінства”, — падумаў Максім і зглынуў.

— Можа, спынімся?

— Там шмат людзей, — адказаў Віктар Ткачу, — мы ня лекары й не ратавальнікі. Чым мы дапаможам? Дый дапамога там непатрэбная, там усё ў блін. Хіба што папоў выклікаць. Таксама з сэйвамі хтосьці ехаў.

Максім рэзка павярнуў улева, бо даехалі да патрэбнага скрыжаваньня.

— Бляха, — сказаў Ткач. — Вы ровар дзіцячы бачылі?

— Бачылі, — адказаў Максім. — Лепш да сьмерці ці калекаю?

— Каму як. Ты вунь па атлусьценьні хутка інваліднасьць атрымаеш, а па ляшча езьдзіш.

Кіроўца ікнуў. Пасажыры засьмяяліся.

— Што вы за сьвіньні. Вы толькі што, лічыце, на мёртвага дзіцёнка паглядзелі, а самі сьмеяцеся, — сур’ёзна сказаў Макс, але, зірнуўшы на профіль Віктара дый ікнуўшы, і сам засьмяяўся, хаця нічога сьмешнага па-ранейшаму ня бачыў.

— Эх, злавіць бы сёньня ляшча... — сказаў Максім праз колькі хвілін.

Віктару падалося, што ў Максіма сьлязязца вочы і ён хутка заплача, але той апошнім часам напраўду набраў шмат вагі й пры росьце ў сто семдзсят сантымэтраў пераваліў за сто дзесяць кіляграмаў. Ён увесь час пацеў, поры на скуры зрабіліся вялікімі й часткова былі забітыя чорнымі кропкамі, зуб за іклам вышаў і быў заменены на жалезны пратэз, валасы, сабраныя ў хвост, парадзелі. Можа быць, пачырванелыя вочы былі адною з праяваў яго нездароўя.

Яны ехалі старою дарогаю, якою цяпер амаль ніхто не карыстаўся, але асфальт быў добры. Паабапал стаялі вязы. Максім падумаў, што яны зьехалі на гэтую дарогу, нібыта ў апавяданьне Чорнага, і зараз на шашу мусіць выскачыць